

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 12. De peccatis contrariis Charitati in proximu[m],

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

CAPVT XII.

De peccatis contrariis charitati in proximum.

SVM MARIVM.

- 110 Peccata charitati in proximum contraria.
 111 In quo consistat schisma, & differat tum ab heresi, tum ab inobedientia.
 112 Duplex Ecclesia vniio, & nexus.
 113 Schisma peccatum est grauissimum.
 114 De odio proximi, quid sit, & quando non sit peccatum hinc velle malum.
 115 Tenemur diligere inimicos, quatenus sunt homines.
 116 Velle inimico malum, prout malum est, peccatum est de se mortale, contra præceptum de dilectione proximi.
 117 Quando neganda sit absolutio is, qui sentiunt motum odii.
 118 Optare inimico aliquid oppositum eterne sue salutis, est de se mortale.
 119 Quæ ratio liceat optare inimico malum temporale, aut de ipsius bono temporali dolere.
 120 Non licere pariratione malum inimico inferre.
 121 Non licere excludere ipsum, quando exercentur actus generales dilectionis, siue sint orationes, siue alia charitatis opera.
 122 Vt ad amici, sic ad inimici dilectionem eliciendam tenemur tantum cum necessitas urget.
 123 Obligatio exhibendi inimico externa signa dilectionis.
 124 Allocutio, & saluatio, & familiaritas quando negari possunt inimico, & quomodo se gerere debeat Confessarius cum negante.
 125 Quæ ratio habenda sit scandali in predicta negatione signorum.
 126 Quatenus talis negatio superioribus licita sit.
 127 Definitio inuidia, quam separat primo ab ordinata tristitia de bono proximi, que contingit tribus modis.
 128 Separat ab alius tristitia inordinata.
 129 Inuidia peccatum est mortale suo genere.
 130 Falsa inuidia.
 131 Discordia quando sit, vel non sit peccatum contrarium paci, de qua D. Paulus dat præceptum.
 132 Discordia quando sit contra charitatem, & quando sit peccatum mortale.
 133 Quæ sit malitia contentionis posita in contrarietate iudiciorum.
 134 Quæ sit posita in contrarietate verborum.

110. **C**ONTRA hanc charitatem peccata dantur, tum per excessum tum per defectum. Per excessum enim contra eam peccatur, cum quis ob amorem proximi facit aliquid contra Deum aut contra propriam salutem: cum non liceat pro salute etiam totius mundi peccatum vllum committere. Per defectum vero peccatur, tum contra publicum bonum multorum, per schisma: tum contra priuatum alicuius: idque tum interiore affectu per odium vel inuidiam, tum exteriori actu per scandalum & discordiam ex eaque prouenientem contentionem. De quibus cum D. Thomas, tanquam charitati contrariis, dicendum nobis est, omnis illis quæ ad scandalum spectant: de quo sufficienter ad nostrum institutum, iam dictum est in præcedenti lib. 4. parte prioris capituli quarti.

De schismate.

SECTIO I.

111. **D**E hoc latius D. Thomas & interpretes ipsius 2. 2. quæst. 39. Consistit autem schisma, vt habetur ex Bulla Cœnæ Domini, in eo quod quis pertinaciter subtrahat se, ac recedat ab obedientia vniuersalis Ecclesiæ, vel Summi Pontificis, qui est caput illius. Ac plerumque habet adiunctam hæresim, sed non semper. Habet quidem cum oritur ex aliquo errore intellectus contrario fidei: qualis est quo creditur, nullam esse obligationem obediendi Ecclesiæ aut Summo Pontifici. Non habet vero, cum sine aliquo errore contra fidem, recedit quis ab Ec-

clesiæ & Summi Pontificis obedientia: per deprauatam voluntatem: sicque ab hæresi in eo differt, quod sit contra charitatem, & hæresis contra fidem: omnisque hæreticus sit quoque schismaticus, non contra. Semper vero coniunctam habet inobedientiam: ita vt omnis schismaticus sit inobediens: nõ vero omnis inobediens sit schismaticus. Et ratio est, quia inobediens generaliter dicitur quicumque non seruat mandatum sui Superioris: cum schismaticus dicatur tantum ille qui per suam inobedientiam discedit Ecclesiæ vniõnem & nexum, quem membra Ecclesiæ habent ad inuicem cum capite suo visibili Vicario Christi in terris.

Vbi aduerte Ecclesiæ habere duplicem vniõnem & nexum: vnum cum capite inuisibili Christo per fidem, spem, & charitatem, ac gratiam iustificantem: qui nexus quoad charitatem & gratiam iustificantem, dissoluitur per quodcumque peccatum mortale: quoad fidem vero & spem, per peccata illis contraria, de quibus dictum est in præcedentibus tractatibus.

Alterum vero nexum habere visibilem & externum; vt pote quem euident Ecclesiæ membra visibilia habent inter se, & cum suo capite visibili Summo Pontifice, Christi in terris Vicario: ilque dissoluitur per schisma. Sequitur autem ex dictis quod quis possit inobediens dicitur ratione vniuscuiusque Superioris, non item schismaticus (saltem proprie prout aliis citatis notat Sanchez in opere morali lib. 2. cap. 36. num. 6.) sed solum ratione totius Ecclesiæ & visibilis capitis ipsius, Summi, inquam, Pontificis.

Porro schisma peccatum esse grauissimum, satis ostendit pœna grauissima excommunicationis reueruatæ in Bulla Cœnæ Domini qua punitur, etiam si hæresim adiunctam non habeat: vt ex eo probatur, quod adiunctam habens, subiiciatur iisdem pœnis quibus hæresis ipsa: & ideo non esset ratio, cur in ipsa Bulla Cœnæ Domini, talis excommunicatio poneretur vt diuersa ab illa, quæ hæresis punitur. Vide dicta in præcedenti lib. 9. num. 258. & tribus sequentibus.

De odio proximi.

SECTIO II.

114. **O**diu proximi vocatur, quo malum ipsius desideratur: vt contingit maxime, cum ipse est inimicus, seu talis qui nõs iniuste offenderit, aut odio persecutus sit. Quanquam nec semper est peccatum, tali malum desiderare. Quando vero sit aut non sit, iudicandum est ex obligatione diligendi inimicos, de qua notanda sunt sequentia documenta.

Documenta de obligatione diligendi inimicos.

Primum est. Inimicus vt inimicus, seu quoad inimicitiam quam exercuit aut culpam quam commisit, diligendus non est: sed odio prosequendus. Istud est Caiet. in verbo Odium; Tabienæ, in verbo Charitas §. 12. & Sylu. eod. verbo, quæst. 4. Bannes 2. 2. q. 25. art. 9. in principio. Probatur autem, quia diligere hoc modo, esset diligere culpam, quæ potius habenda est odio; iuxta illud in cap. Odio, dist. 86. Odio habeantur peccata, non homines. Sic enim in Psal. 118. ait Dauid Iniquos odio habui] & Psal. 138. Perfecto odio oderam illos.] Hinc si quis in præsentia inimici recordatus iniuriæ acceptæ, commoueat in illum; videndum est, an ea commotio sit doloris, quod ille iniuriam intulerit, quodq; ipse qui commouetur, eam passus sit: an vero voluntas ipsius vltius progrediatur, ad malum alteri illi, ea de causa optandum. In priore casu enim, non est censendum committi mortale: cum talis commotio non sit odium proximi, etiam si censerit possit peccatum veniale ex eo, quod locus passioni plus iusto sit. In posteriore autem casu (quia non licet ea de causa malum optare ei, qui diligere præcipitur expresse Matth. cap. 5. sub finem) committitur peccatum mortale, si malum quod optatur sit graue. Quinimo tanquam valde periculosis, modus prioris casus videtur vitandus: cum facile

115. cile ex eo deueniatur ad odium proximi, præsertim à viris parum timoratis.

Secundum documentum. Per præceptum de dilectione proximi, tenemur diligere inimicos vt homines; hoc est, diligere homines eos qui nos oderunt, affecerunt vt iniuria. Hoc patet: quia illi per hoc non desinunt esse nostri proximi, dum vitam hanc adhuc agunt, & ideo præcepto de proximo diligendo; perinde continentur ac quinto & septimo præceptis Decalogi, quæ in illo includuntur ex cap. 22. D. Matth. vers. 40. & ex Epist. ad Romanos cap. 13. versu 9. Ob quam causam non licet occidere ipsos, nec res ipsorum furari.

116. Tertium documentum. Odium inimici, quo quis optat ei aliquid malum, prout malum (scilicet, quod dicitur esse, sistendo in ipso malo nec procedendo ad aliam rationem, ob quam iustum sit eundem inimicum tale quid pati) peccatum esse contra præceptum de dilectione proximi, vt de se pater: ideoque ex suo genere mortale, à quocumque exerceatur, nisi paruas materiam, mali scilicet optati, aut defectus plenæ deliberationis excuset. Ita solent docere Summularii in verbo Charitatis, & in verbo Odium, & in verbo Vindicta. Ideo vero addimus, *A quocumque exercetur*, ad comprehendendum eum etiam, qui etiam non est laesus ab alio, cum tamen prosequitur odio: quandoquidem in eo reuera aduersatur præcepto de proximi dilectione.

Indeque est, quod etiam si iudex alicui mortem iuste infligit, si tamen tale malum vel sit proximo, sistendo in eo, quod sit illi malum, eoque nomine, non autem alia iusta de causa, gaudento: quantumuis non peccet contra iustitiam, peccat tamen mortaliter contra charitatem in proximum. Idemque dicendum est de eo, qui habet ius petendi in iudicio iustam pœnam pro iniuria ab alio accepta. Nam quamuis possit licite petere & desiderare vt infligatur illi poena ea, quam iustum est ipsum pro delicto suo pati ad commune bonum: nimirum vt ea ratione alii à similibus criminibus reuocentur; aut ob alium iustum finem: nihilominus tale quid petere aut desiderare, sistendo in eo, vt est malum proximi, & sub ea ratione de eo gaudere, peccatum est mortale; non quidem contra iustitiam, sed contra charitatem in proximum.

117. Quod fit vt periculosum sit prosequi lites & actiones iniuriarum: ita vt ordinarie suadendum sit desistere ab eis: & Confessarii dum agunt cum illis qui tales causas persequuntur, examinare debeant, quo illi animo id faciant: nec illos absoluerit, si inueniantur prauam, iuxta antedicta, habere voluntatem, nisi eam dependant moniti: cum non satis sit ore dicere, quod solum querant iustam satisfactionem, aut inimici emendationem, aliorumque bonum exemplum: sed opus adhuc sit vt sentiant à voluntate sua omnino abesse prædictum affectum prauum. Aduerte autem mortem odij in parte sensitua, sine consensu voluntatis, non impedire absolutionem: nec item inclinationem voluntatis ad odium ex recordatione iniuriæ, si consensus desit. De qua re nonnunquam expedit docere Penitentem, ne per conscientiam erroneam delinquat: cauendo interea ne forte ille non satis capiendū quod ei dicitur, concipiat opinionem, qua putet licere aliquid in hac parte, quod reuera est illicitum.

118. Quartum documentum. Mortale est contra proximi charitatem, absolute velle inimicis caritatem beatitudinis, vel gratiæ, lapsum in peccatum, pœnas æternas, vel huiusmodi alia, quæ pugnant cum beatitudine & mediis ad eam necessariis. Hoc communiter receptum est. Et patet: quia cum teneamur proximis ex charitate diligere, potissimum in ordine ad beatitudinem (iuxta antedicta in fine capitis noni) contra talem obligationem directe est, proximis ipsis velle mala eidem beatitudini opposita: & per consequens peccatum est contra charitatem, adeoque mortale ex suo genere, iuxta antehabita in eodem cap. 9. Ideo autem in hoc documento additum est, *absolute*, quia si ex suppositione aliquis non est conuertendus, sed additur peccata peccatis, ac futurus aliis nociuus; velle ex eo respectu, vt ad infernum citius eat, non est illius odium, cum id sit optare bonum ipsius priuatum, ne scilicet grauius puniatur.

119. Quintum documentum. Sæpenumero licet non solum inimicis sed etiam aliis peruenis hominibus velle malum temporale etiam mortis: & de ipsorum prosperitate dolere intuitu boni finis. Inferre autem illis malum, nunquam licet, nisi peculiari ratione ad id ius, vel facultas habeatur. Hoc quoad priorem partem, patet in tribus casibus. Primus est, quando tale quid volumus ob publicum bonum multorum, sic enim licet mortem optare hæresarchæ, iuxta illud ad Galatas cap. 5. Vnam abscindantur qui vos conturbant. Secundus est, quando quis tale quid vult ob spirituale bonum illius cui vult, iuxta illud Psalm. 82. Imple facies eorum ignominia & quærent nomen tuum Domine. Tertius, quando vult non ex odio, sed ex zelo iustitiæ, id est, quia desiderat iustitiam seruari: iuxta illud Psalm. 57. Lætabitur iustus cum viderit vindictam.]

120. Quod attinet ad partem posteriorem ea probatur: quia ne quidem iusta, & ad quam ius habet, vindicta propriæ iniuriæ licita est, nisi fiat autoritate publica. Multo minus igitur cuiquam licitum erit malum inferre proximo, cum nullum ius habuerit ad inferendum. Nec obstat quod ex antedictis liceat temporale malum proximi optare ob ipsius bonum spirituale. Nam non valet hæc consequentia; licitum est optare proximo aliquid malum Ergo licitum est eis illud inferre; sæpe enim fit, vt in illatione mali sit iniustitia; in cuius desiderio est charitas. Neque si licitum sit malum optare proximis ad bonum finem, licet optare vt illud quauis via adueniat, sed solum via licita. Quod si illicita via aduenire contingat; licitum est quidem gaudere de ipso effectu, quem licite optauimus, non autem de via qua aduenit. Atque hinc intelligitur, quod si quis cognosceret alicui ad salutem spiritalem, vitamque æternæ consecutionem maxime conferre, vt ipse per iustam Iudicis sententiam morte violenta plectatur, aut naturali morte cito de medio tollatur: vel incurrat in aliquod graue infortunium: liceret id optare illi: imo & eo respectu id petere à Deo: non solum cum fuerit sceleratus, sed etiam cum iustus: vt si infans baptizatus capiat ab infidelibus; verendumque sit ne ab illis peruertatur; licet mortem ipsius, antequam ad usum rationis perueniat, optare ei sub conditione saltem, ne peruertatur; nam in eo non peccatur contra præceptum de dilectione proximi: quia id non est velle ipsius malum, sed maius ipsius bonum. De plurimis aliis similibus casibus idem iudicandum est: vt de eo, quo quis sibi aut filijs optat, & petit à Deo mortem sub conditione si futuri sint mali, & peruersi.

121. Sextum documentum. Præcepto de dilectione proximi, non solum tenemur nolle malum eidem proximo iuxta antedicta; sed etiam quoties clicimus in genere actum dilectionis proximi; tenemur non excludere inimicos: adeo vt talis exclusio peccatum sit suo genere mortale, vt pote contrarium charitati. Istud est D. Thomæ 2. 2. quæst. 27. art. 8. Ex quo intelligitur peccatum esse mortale, si quis in oratione Dominica dicendo; Panem nostrum quotidianum da nobis hodie mente, ab ea petitione excluderet inimicos: aut offerendo orationem aliquam pro Christianis in communi, excluderet Christianos sibi inimicos: aut si pro communitate aliqua, excluderet aliquem de ea sibi inimicum.

Attamen si quis oraret pro solis amicis, non quidem in odium inimicorum, sed ductus affectu particulari amicitia; tunc quia in illo genere hominum inimici non continentur; non peccaret non orando pro eis. Aduerte autem documentum hoc intelligendum esse, quando non est licitum optare inimico oppositum eius quod petimus. Si enim oraret quis pro vincis vt è carcere liberentur, & esset inter eos inimicus, quem iuste optat non liberari, sed suspendi, non erit illicitum ab ea vniuersali petitione illum excipere sub ea conditione, qua licet mortem ei optare.

Quod autem dictum est de orante, pari ratione dicendum est de legante; nempe quod si quis legans aliquid alicui communitati intuitu communitatis, excludat à parti-

cipatione talis legati aliquem de ea sibi inimicum; peccet contra præceptum de dilectione proximi: non autem si leger intuitu particularium personarum, quæ sint de eadem communitate. Nam omittens inimicos, ut non peccat contra iustitiam quia illis non tollit suum: ita nec contra charitatem: quæ non læditur ex eo, quod volens liberalitatem exercere in aliquos de tali communitate non velit in omnes: eo maxime nomine quod sint indigni, ut cenferi solent inimici. Hæc doctrina est Abulensis ad cap. 5. D. Matth. quæst. 3. 8.

Cui adde in usu fori penitentialis reuocandos esse homines, etiam à posterioris modi exclusione inimicorum, cum sit contraria Christi consilio, Benefacite eis qui oderunt vos, & orate pro persecutibus & calumniantibus vos] sitque valde periculosa ac sæpe procedat ab odio mortali, quo inimicis inferrentur maiora mala, si potestas adesset. Atque ut plurimum talis exclusio possit scandalum generare, ac tanquam de se apta ad inimicos exacerbandos, incitet ad odium prouocetque ad iram. Ex quibus tanquam occasionibus peccandi mortaliter, interdum moueri potest Confessarius ad negandam absolutionem nolenti abstinere ab eiusmodi exclusione.

122. Septimum documentum: secluso tempore necessitatis, non tenemur de præcepto (est consilii sit & perfectionis) actu elicto inimicos peculiariter diligere, aut eis benefacere. Hoc probatur: quia non plus tenemur diligere inimicos, quam amicos: ut enim hos, sic & illos diligere tenemur tantum ex generali præcepto de dilectione proximi. Extra articulum autem necessitatis non tenemur ex eo præcepto elicere actum dilectionis amici, vel ei benefacere: quia cum sit præceptum affirmatiuum, obligat tantum pro tempore necessitatis proximi tantæ, ut ipsa requirat illius adimplerem. Quanta vero esse debeat talis necessitas; ut omisso eiusdem præcepti peccatum mortale censetur, intelligendum est ex iis, quæ de elemosyna tradita sunt in præcedenti lib. 4. cap. 20.

123. Octauum documentum. Tenemur inimicos diligere non tantum interiore affectu, iuxta antedicta; sed etiam exteriori effectu, per quem exhibeamus signum sufficiens talis affectus. Istud habet D. Thom. 2. 2. quæst. 25. art. 9. & confirmat per illud Prouerb. 25. Si inimicus tuus esurierit, ciba illum.] Notandum est autem signa dilectionis duplicia esse: quædam generalia, quorum rationes & cause inueniuntur tam in amico, quam in inimico: ut inter pares refalutare salutantem: quædam vero specialia, quorum rationes & cause sunt in amico, non item in inimico: ut familiaris conuersatio, conuictus, &c. Atque signa prioris generis non posse denegari sine peccato contra præceptum dilectionis proximi prout patet ex præced. documento 6. Nam à proximi dilectione in communi, excluderetur inimicus. Signa vero posterioris generis non esse necessario exhibenda inimico, nisi ratione alicuius cause adiunctæ: ut si daretur aliqui scandalum, puta quia ceteri putarent inimicitiam in corde foueri: vel si irgeret necessitas; seu quia proximus pateretur necessitatem aliquam siue corporalem, siue spiritalem, quæ requirat eiusmodi signum.

Hinc collige pro praxi, interdum peccatum esse mortale, nolle ostendere inimico signa particularia dilectionis; ut quando speraretur inde emendatio ipsius. interdum vero peccatum mortale esse talia signa ostendere: ut cum putatur inde maiore odio inflammandus idem inimicus. Extra casus vero scandali & proposito necessitatis, id ipsum de se nullum peccatum esse: ut pote tantummodo positum in consilio.

124. Atque hinc sequitur illud quod tradunt Nauarr. in Enchir. cap. 14. num. 25. Sylu. verbo Charitas quæst. 6. Caiet. 2. 2. quæst. 25. ad art. 8. & 9. sub finem; nempe nos non teneri (quamuis consilium seu perfectionis) colloqui familiariter cum inimico, & multo minus ei conuicere, vel eum aliter admittere ad familiaritatem, etiam si antea familiaris fuerit; præcipue, ut Nauarr. addit, cum non vult satisfacere iniuriæ quam intulit. Ratio horum est, quod ille non patitur talium necessitatem, & præceptum de dilectione proximi obliget solum pro tempore necessitatis. Sicut igitur

possimus amicis talia negare: quia ex liberalitate, non ex necessitate, illis ea exhibemus ita etiam negare possumus inimicis.

Qua de causa, inquam illi, quando non constiterit de necessitate talia exhibendi, non licebit absolutionem sacramentalem denegare recusanti ea exhibere: etiam si Confessarius debeat nihilominus prius examinare diligenter, an id ex odio mortali proueniat; serioque Penitentem admonere, quod si odium retineat, non modo non valeat absolui, sed acceptioe illius constitui in deteriore statu. Neque facile credendum est dicenti, quod odium non retineat, nolens exhibere signa dilectionis, si usque ad illud tempus odium ipsum fouerit, nec se emendauerit per præcedentem confessionem: aut ea de causa confessionem distulerit, nec vllam sufficientem adferat rationem cur melius sit à talium signorum exhibitione abstinere, quam ea exhibere: nihilque eo moueatur, quod Christus, ad cuius Tribunal se sedit, tantopere nobis commendauerit inimicorum dilectionem; non tantum in affectu interno, sed etiam in effectu externo. Benefacite, inquit Matth. 5. iis qui oderunt vos, &c.]

Adde magnam rationem esse habendam scandali quod ille teneatur vitare. Si enim ipsum tale sit, quod prudentis arbitrio (spectatis circumstantiis, & iis que de scandalo tradi solent) aliter vitare nequeat quam inimico signa dilectionis exhibendo, reculas exhibere non esset absolendus. Non est vero existimandum ori scandali eo ipso, quod quis eam familiaritatem non habeat cum aliquo, quam ante inimicitiam habuit, dummodo eum saluet nec alloqui recuset. Nam ad illam non tenetur, & allocutio ac saluatio satis in dicant non perseverare. Item si quis ante inimicitiam non alloquebatur, nec salutabat inimicum, non erit exigendum ab eo, ut post inimicitiam eum alloquatur & saluet; sed satis est, ut si vel inimicus ipse, vel alij putent odium in ipso manere, tollat eiusmodi existimationem, siue per se, siue per alium affirmando contrarium, etiam irando, si opus sit.

Porro qui passus est iniuriam videtur satis obuiare scandalo, si manifeste ostendat se paratum esse ad mutuum colloquium. Consectaneum est enim, ut is qui intulit, cogatur incipere. Cui perenti veniam, non tenetur quidem concedere remissionem satisfactionis faciendæ pro illa iniuria. ut notant Syluest. & Tabienfis in verbo Charitas, ille quæst. 6. & hic §. 1. 4. ac Nauarr. in Enchir. cap. 14. num. 25. tenetur tamen deponere odium, simulque ostendere quod deponerit; alioquin enim daret scandalum; de qua re Barnes 2. 2. quæst. 25. art. 9. dub. 4.

126. Restat monendum, nonnullis, ut magni Prelatis, & Principibus, in penam subditorum delinquentium, & in exemplum aliorum, licitum esse illos non alloqui quantum temporis iuxta cõcurrentes circumstantias videretur expedire, ad bonum & penam ipsorum, atque aliorum exemplum. Pro quo facit exemplum Davidis, qui 2. Regum 14. licet concesserit Absalonem filium reuerti in Ierusalem; addidit tamen, Faciem meam non videat.] nec per duos annos est ipsum allocutus. Non existiment tamen propterea Superiores licere sibi odio habere subditos delinquentes, & huiusmodi penas quantum voluerint extendere. Nam si tale odium retineant, absolendi non sunt: nec item si ex austeritate nimia, nimio temporis spatio alloqui nolint, ita ut aliorum scandalum inde oriatur, existimando foueri odium.

De Inuidia.

SECTIO III.

127. DE hac tanquã dilectioni proximi contraria D. Thomas agit 2. 2. quæst. 36. Definiri autem potest tristitia inordinata de bono proximi, ut est excellentia propria diminutum. Cuius definitio prior pars, à ratione inuidiæ excludit tristitiam ordinatam de bono proximi, ad quam sæpe charitas vel iustitia inclinat; qualis tristitia censetur primo, quæ ideo concipitur, quod timeamus occasionem boni, quod quis consecutus est, prouenturum esse malum: ut quod electus in Iudicem, occasione acceptæ

pot-

potestatis probabiliter commissurus sit multas iniustitias. Dico probabiliter, quia non sufficeret levis suspicio ad excusandam inordinationem. Dico etiam iniustitias: quia inordinata est tristitia de tali electione concepta, eo quod electus iustis poenis castigaturus sit fontes. Quia in re pro regula teneri potest, Tunc tristitiam censendam ordinatam, cum est ob causam, ob quam proximus licite priuaretur tali bono, non alias.

Censetur secundo ordinata tristitia, quæ concipitur de bono proximi; non quia in illo est, sed quia in nobis non est; optendo nobis illud in debitum finem: vt cum video agentem poenitentiam, deuotum ac religiosum, & tristor; non quod ipse talis sit, sed quod ego non sim. Hæcque est illa sancta æmulatio, quam D. Paulus nobis commendat, iniquis in prioribus Corinth. cap. 13. Emulamini charismata meliora. & cap. 14. Secutimini charitatem, æmulamini spirituaalia. Item non habens unde possit familiam alere, & videns alios sibi æquales habere, si tristetur quod tali commoditate careat, non est de se malum.

Censeri tertio potest ordinata tristitia quæ est ob bonum aliquem finem, de alicuius temporali bono, cuius is indignus est arbitrio prudentis, expendentis concurrentes circumstantias. Quod si bonus finis desit, peccatum erit; non tamen mortale: nisi eo prorumpat, vt Deus arguatur iniustitia, tanquam male distribuens bona: quod est blasphemia grauissima. Et ratio est: quia temporalium bonitas adeo exigua est, vt pro nulla pene reputetur, vide Caiet. ad art. 2. citatæ quæst. 36.

128. Posterior pars definitionis separat inuidiam ab alijs inordinatis tristitijs de bono proximi quales sunt antedictis ordinatis oppositæ tristitijs de bono ipso proximi, prout ipse est bene versus illo: aut simpliciter prout illud in ipso est etiam illi illo dignus sit. Simul etiam indicat eadem pars, ad inuidia rationem spectare, vt ex ea tanquam ex causa & motiuo proueniat, quod nobis videatur excellentiam nostram minui per alterius bonum: unde contingat, vt is qui est nobis æqualis efficiatur maior. Ad quod facit quod ordinariæ inuidia contingat inter æquales, aut eos qui fere æquales reputantur.

129. Iam inuidiam peccatum esse suo genere mortale post D. Thomam Nauarr. in Enchir. cap. 23. num. 118. probat; quia est contra charitatem inclinans ad gaudendum de quolibet bono proximi prout est ei bonum. Ex accidenti vero peccatum erit tantum veniale, tum quando plenus consensus voluntatis defuerit; vt in subitis, & fere naturalibus motibus; quibus homo tristatur de bono proximi sibi equalis: tum quando bonum proximi de quo quis tristatur, leue est: vt accidit pueris, qui in leuibus solent suis socijs inuidere.

130. Inter peccata autem capitalia numeratur inuidia eo quod pariat quinq; alia, prout D. Thomas in cit. quæst. 36. art. 4. declarat. Primum est, odium proximi de quo in præcedenti lect. secundum, susurratio, per quam occulte, tertium detractio, per quam manifeste, proximo bona fama auferitur, de quibus dicendum est suo loco in sequenti lib. 24. quartum est gaudium in aduersis proximi: quintus afflictio in prosperis eiusdem: volendo ea non accidere, desiderando aut etiam conando ea impedire; quod vtrumque peccatum, est mortale, eadem ratione qua ipsa inuidia: cum qua sic conueniunt, vt vel idem sint vel cum ea coincidere censantur: vel certe ei arctissime coniungi, iuxta doctrinam D. Thomæ in fine citati art. quarti.

De discordia & contentione.

SECTIO IV.

131. EX charitate in proximum animos coniungente, nascitur pax, de qua D. Paulus dat præceptum, iniquis ad Rom. 12. Quod in vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes & in 2. ad Corinth. 13. Idem sapite, pacem habete. Quod quidem præceptum prout affirmatiuum est, iniungit primario consensionem voluntatum; secundario vero, consensionem iudiciorum, sermonum & actionum. Prout autem includit negatiuum, prohibet discordiam malam, tunc contingentem, cum quis voluntate sua discordat à voluntate alterius, cui consentire debet.

Valerij Par. 111. Tom. 1.

Vbi aduerte, quod quando quis ratione mouetur ad volendum suum commodum nec in eo infert alteri iniuriam, nec per se vult incommodum ipsius, discordando ab eo, non peccare si bonum finem sibi proponat, nec nocendi intentionem habeat. Ad diuersa vero vitia pertinere potest mala discordia: Nam quia ex lege obedientiæ subditus tenetur voluntatem suam conformare cum voluntate Superioris: si discordet, peccat immediate contra obedientiam. Similiter debitor quando tenetur ex iustitia consentire cum creditore, discordans peccat proxime contra iustitiam; & sic de alijs.

132. Contra charitatem vero specialiter erit discordia, quando obligatio concordandi cum proximo, fuerit ex solo vinculo charitatis: vt si proximus vult bonum aliquod obtinere sibi necessarium aut valde utile, & ego sine rationabili causa velim ac desiderem illum impedire. Tale quidem, cum de se sit sufficiens ad dissoluendam amicitiam, etiam si nullum damnum inferat, repugnat charitati. Cæterum quando discordia oritur, vt sæpe fit, ex odio vel inuidia, induit eiusmodi causæ malitiam, quæ est suo genere mortalis. Orta vero ex sola animi libidine, consulendo propriæ utilitati aut voluptati, nec intendendo alterius detrimentum, potest à mortali excusari: quia sicut non teneor sub mortali subuenire proximo extra grauem necessitatē ipsius: ita nec teneor cum voluntate ipsius consentire, nec ab ea discordare, nisi is inde constituitur in aliqua graui necessitate.

133. Iam ex discordia contentio oritur, quæ mala est pro eiusdem malitia. Contingit autem in contrarietate iudiciorum, & verborum. Ac de contrarietate iudiciorum, notandum est primo, eam non esse intrinsece malam: quia cum veritas non sit semper manifesta hominibus licet eis ex probabilibus rationibus contraria iudicare. Secundo, eam esse malam, & ad hæresim spectare, si cõtendatur animo contradicendi iis quæ sunt de fide tenenda. Tertio, malâ esse, quando contendendo, iudicatur temere, & sine sufficienti consideratione. De cuius malitia grauitate iudicandum est ex periculo docendi falsum, dandique occasionem labendi in peccatum, aut incurrendi in aliud incommodum. Quarto, eam specialiter esse contra charitatē, cum quis directe & ex intentione vult aliquid iudicare, vt alteri cõtredicat: qua ratione malam quoque esse, dubium non est: cum tale quid irrationabile sit, ac contrarium coniunctioni animorum, in qua consistit amicitia, ex charitate nascens. Quanquam quia non est de se grauis læsio charitatis, videji potest nec esse de se peccatum plus quam veniale.

134. De contentione autem in verbis; notandum est primo, non esse malam si disputationis gratia vsurpetur & modus seruetur: vltima est enim in scholis nemine reprobante. Secundo, nec malam esse si fiat suo tempore loco, & modo, animoque defendendi veritatem contra falsum alterius dictum, prout explicat Thomas 2. 2. quæst. 38. art. 1. Esse autem, ex eodem D. Thom. ibid. m. peccatum suo genere mortale illam, qua falsum defenditur animo contradicendi alteri, cum graui ipsius iniuria. Cum enim id de se sufficiat ad dissoluendam animorum coniunctionem, dirimendamque amicitiam, habet coniunctam charitatis læsionem grauem, quæ mortalis est; nisi defectus pleni consensus voluntatis eam excuset.

TRACTATUS IV.

De religione, & vitijs ei contrarijs.

Religio ante consideratis Theologicis virtutibus, proxime subiungenda est; tum quia est præstantissima omnium moralium virtutum vt ostendit D. Thom. 2. 2. quæst. 8. art. 6. tum quia ad eam specialiter pertinet primum Decalogi præceptum, in quo versamur. Amplissima autem est hæc materia, quam D. ipse Thomas persequitur ab eadem quæst. 81. ad 100. Considerabimus autem quantum ad institutum nostrum sufficit primo spectantia ad ipsam religionem: deinde vero tum in specie spectantia ad vitia ei contraria.

D

CAP